

Toulky přepyskou minulostí

XLVIII.

V ODKAZU OTCE, autor *Vladimír Zdeněk st.*

V minulých Toulkách, v pořadí již s č. 46, jsme si z hlubin přepyské minulosti přiblížili osobnost našeho rodáka Václava Rohleny. Učitele, vizionáře školských postupů a metod, autora pedagogických publikací, nadšeného Sokola a vlastence. Spolu se svým bratrem Josefem, nadšeným přírodovědcem a botanikem sice prožili většinu svého produktivního života v Praze, ale kontakt s naší obcí po celý svůj život udržovali. Myslím, že nebude od věci, zařadit do mozaiky jejich života i neobyčejně silný příběh jednoho z jejich potomků. Příběh syna Václava Rohleny, **Zdeňka Rohleny**. Příběh je také dokladem toho, jak se životní a společenské hodnoty, působící v rodině, mohou promítat i do životních postojů jejich potomků.

Zdroj poznatků

V polovině šedesátých let 20. století nastávalo ve společnosti určité uvolnění, vrcholící procesem, který známe jako Pražské jaro. Některá tabu let minulých padala, na světlo se dostávaly nové informace, cenzura se mírnila. Byly obnoveny některé nespravedlivé politické soudní procesy let minulých. Novinář M. Töninger mohl proto v celostránkovém článku „EL ALAMEIN, DUNKERQUE...a LEOPOLDOV“ v deníku Svobodné slovo uveřejnit osobní rozhovor, vyprávějící neobyčejný příběh Zdeňka Rohleny. Když jsem nedávno dopsal do Toulék článek „Druhý bratr“ o našem rodákovi a otci Zdeňka, Václavu Rohlenovi, dostal se mi do rukou zažloutlý list novin s výše uvedeným dokumentem té doby. Poslal ho pravděpodobně Zdeněk Rohlena svému bratranci Janu Rohlenovi (jde o bratra Vítka, někdejšího předsedy JZD) do Přepych (čp. 23), neboť dole je rukou připsáno: „Milému Jendovi v upomínku Zdeněk“. Ten původní článek je také základním zdrojem, z kterého čerpám pro svůj popis, dokládající Zdenkovy životní osudy. Protože mě to zaujalo a vzhledem k tomu, že Zdeněk Rohlena byl vojákem z povolání, doplňuji článek dalšími dokumenty, které jsem získal v Ústředním vojenském archivu.

Úvodní curriculum vitae

Zdeněk Rohlena se narodil 2. září 1913 v Praze – Smíchov, otec Václav (*1878) učil v té době na Pomocné škole v Libni, matka Zdenka (rozená Krutinová *1890) byla v domácnosti. O jeho mládí mnoho nevím, ale z jeho dalších životních cest lze odvodit, že v mnohém šel ve stopách svého otce. (Povšimněte si jeho podobnosti s otcem na přiložených fotografiích, pořízených ve zralém věku).

Václav Rohlena - otec

Zdeněk Rohlena - syn

Odolný sportovec odchovaný v oddílu Sokola. Dobrý student, který maturuje v roce 1933 na Smíchovském gymnasiu. Po maturitě byl přijat na studium lékařské fakulty Univerzity Karlovy. Úspěšně jako medik studuje, ale když se republika intenzivně věnuje přípravě země na obranu proti nastupujícímu fašismu v Německu, studium přerušuje a nastupuje 1. října 1936 do prezenční služby československé armády. Službu vykonává u pluku útočné vozby, což byly útvary tvořící základ nových tankových jednotek armády.

Prochází kurzy pro důstojníky pěchoty v záloze v Trenčíně a jezdecký v Pardubicích. Dosahuje hodnosti podporučíka útočné vozby a v květnu 1938 už je na hranicích ohrožené republiky. Na podzim téhož roku je při střetnutí s ozbrojenými ordnery těžce zraněn a tráví celý rok v nemocničním ošetření. Když se vrací domů, rozdrčená noha nepřestává bolet a zranění zanechává trvalé následky. V poválečném dotazníku jsou tyto události strohým vojenským popisem uvedeny.

V ODKAZU OTCE, *autor Vladimír Zdeněk st.*

Přesné údaje o účastníku národního boje za osvobození:

Jméno a příjmení: Zdeněk ROHLER narozen dne 2. IX. 1913
v Trane okres Praha země česky
domovská příslušnost Praha okres Praha země česky
národnost česká státní občanství československé stav ženatý
nynější povolání divisijní šéfkuchař (šéfk)
V době od května 1938 do května 1945 byl zaměstnán — nasazen (postupně) v
u firmy (zaměstnavatel) _____
Byl odveden v roce 1935, konal pres. službu od 1. X. 1936 do 31. XI. 1938 u reprezentačního pluku národní obrany 1. (půl v nasazení v. spolek do odlehuje)
Konal vojenskou službu v německé — maďarské armádě, v armádě t. zv. Slovenského státu, v t. zv. vládním vojsku ode dne 1. 19 do dne 1. 19, dosáhl hodnosti sokol
Před květnem 1945 byl členem těchto spolků — organizací — sdružení _____

Útěk z protektorátu

S protektorátem se Zdeněk nehodlal smířit. Armáda byla rozpuštěna, vysoké školy zavřeny. Naváže kontakt se skupinou, která vysílá vojáky do zahraničí. Je prověřen, zařazen do jedné čtveřice s tehdejší podplukovníkem Klapálkem. Odchází z protektorátu 15. května 1940 a přes Veselí na Moravě, Slovensko, Maďarsko, Jugoslávii, Řecko a Turecko se dostává až do Bejrútu. Zde je 31. května 1940 na čs. konzulátu uznán francouzskými orgány schopem vojenské služby. Čeká na transport do Francie, ale ten se neuskuteční, protože mezi tím Francie prohrává válku s Hitlerem. Se svými kamarády jednají s francouzským generálem, ale jeho nabídku služby v cizinecké legii Rohlena odmítne. Jde za Brity, kde vysvětluje, že z protektorátu uprchl proto, že chce bojovat proti Hitlerovi. Nachází u nich pochopení, je přepraven do Palestiny, dostává výstroj a v Gedeře (město v dnešní Izraeli, asi 28 km od centra Tel Avivu) je zařazen do vojenského výcviku pod britským velením. Zde se na život a na smrt spřátelí s poručíkem Františkem Skokanem a brzy se stává jeho zástupcem na zpravodajské stanici v Jeruzalémě.

1	2	3	4	5	6	7	
V datu od - do	Vr lunet	Osober a meseni slavnosti	Sopis kvalitace	Datum a podpis popisatelje	Povodni datum a podpis	Popis obsahu	
						kyly	jak
29/9 41- 29/9 42	lipranci u d. voj. mladi	veliki dobri vofjurski cho- va us a vofjurski us, uger- nang, bopas, vofjurski, murgis dly, vofjurski, veliki mionitski a mionitski, mionitski,	veliki dobry	2. 8. 1942 voj. A. Jucan vel. ista bu	Stokholms. Hermellens, 10. VI 1943 Rudolf KAR	29/9 42	veliki

Z této doby je i jeho vojenské hodnocení, kde stojí: „...*velmi dobré vojenské chování a vystupování, vyzrálý, bystrý, vzdělaný, energický, obětavý, velmi svědomitý a pracovitý, iniciativní.*“

V ODKAZU OTCE, autor Vladimír Zdeněk st.

Útěk z protektorátu

V tomto hodnocení i v jeho dobrodružné cestě můžeme také spatřovat i jistou podobu s dobrodružnou povahou jeho strýce Josefa, který se v podobném věku toulal po kopcích Černé Hory a objevoval bohatství balkánské flory i vliv jeho vzdělaného a charakterního otce, pedagoga, Sokola a vlastence Václava.

El Alamein 1942-43

Další osudy Zdeňka Rohleny jsou velmi úzce provázány na globální vojensko-politické události. Stručně některé z nich uvedu. Napadením Polska 1. 9. 1939 začíná světová válka. Hitler zahajuje tažení na Západ a v roce 1940 padla Francie. Dělí se na okupovanou část a na část s kolaborantskou vládou ve Vichy. Následně se válečné konflikty rozšiřují i do Severní Afriky, kde se snaží uplatnit své imperiální zájmy fašistická Itálie a Německo.

Do této doby také zapadá vznik československých zahraničních vojsk. Pod britskou správou je ustaven Československý pěší prapor 11 – Východní a postupně se naše zahraniční vojenská účast rozšiřuje. Významnými bitvami v této oblasti byla obrana Tobruku a zastavení postupu Rommelových vojsk k El Alameinu. To vše ovlivní i další osudy Zdeňka Rohleny.

V roce 1942 přijíždí na inspekci na Střední východ generál Ingr a při té příležitosti žádá Rohlena o přechazení k letectvu. Chce přímo na frontu. Není mu vyhověno a je zařazen ke své staré zbraní – tankům. Připravuje se na britských obrněných vozech a se svým útvarem, 47. tankovým praporem 10. obrněné divize bojuje v jedné z největších bitev u El Alameinu.

Velmi stručně k tomu, o co v této bitvě šlo. Po jarní ofenzivě roku 1942, kdy Rommelův Afrikakorps ovládl znovu libyjský Tobruk, pokračuje Rommel v pronásledování britské armády směrem do Egypta. V říjnu téhož roku britská protiofenziva, pod vedením generála Montgomeryho tento postup zastavuje a u El Alameinu vítězí. Díky tomu jsou potom německo-italské jednotky z Afriky vytlačovány. Rohlenův prapor má v tomto boji ohromné ztráty, na bojišti umírá třetina všech důstojníků. Po bitvě je přesunut na základnu u Káhiry, kde s výbornými výsledky absoluuje instruktorský výcvik. S 8. tankovou brigádou odjíždí na Suez a na lodi Mauretánie připlouvá v srpnu 1943 spolu s patnácti tisíci vojáky do Anglie, kde je zařazen do předzvědného oddílu jako instruktor.

Dunkerque 1944

Tři měsíce po zahájení operace Overlord opouští v září 1944 Rohlena břehy Británie a se svou jednotkou odplouvá do Francie. Zde je jeho jednotka zasazena do bojů u Dunkerque. Je to významný přístav v nejsevernějším cípu Francie, kousek od belgických hranic. Obléhání Dunkerque, které probíhalo od 7. října 1944 prakticky až do konce války, představuje jednu z bitev závěrečné fáze druhé světové války. Německá posádka pod velením viceadmirála Friedricha Frisia velmi tvrdě vzdorovala spojeneckým jednotkám, mezi nimiž přístav obléhali také českoslovenští vojáci vedeni brigádním generálem Aloisem Liškou. Tato bitva představuje nejvýznamnější bojové nasazení Československé samostatné obrněné brigády během bojů na západní frontě. Zdeněk Rohlena je za mimořádnou statečnost na bojišti povýšen na kapitána, dostává Čsl. válečný kříž a medaili Za chrabrost. Zde ho také zastihne konec války.

Čsl. válečný kříž

13.1		Z-10,500.020		
Zdeněk		26-D		
Rohlena				
Hodnost :	Rok narození	Rela:	Pl.	Poznámka
por. 913		SPo/	BY	Inf. SDR. 32/41
jezd.		MPO		Inf. SDR. 32/41
zál.				Odesl. do pois: 1/9. 1944
				2. - P. II. Brig. 59/45. Hm. 22/45
				1. - 23.T.Br. 2.3.5/45 a 33/45
				Opustil ČSR 15.5.40
				dob. 29.6.40 - 18.5.45
				uč. uč. - Konec 46
Zdeňka - 06394				

Zápis vojenské kariéry

Winston Churchill při návštěvě čsl. vojáků

V ODKAZU OTCE, autor Vladimír Zdeněk st.

Návrat domů

s kterou jednotkou v jaké funkci
 8.12. - 14. XII. 1944 s MPO Čs. samostat. obrněné brig. u Dunkerque jako vel.
 19.11. - 9.5. 1945 jako náčelník vel. samostatné tank. roty 3. prap. 3.
 Čs. samostat. obrněné brigády u Dunkerque

Výpis z poválečných osvědčení
 Zdeněka Rohleny ve válce.

Se svou jednotkou setrval Zdeněk Rohlena, jako zástupce velitele samostatné tankové roty 3. praporu Čs. obrněné brigády až do 9. května 1945 u Dunkerque, kde teprve den před tím německá vojska kapitulovala. Následně je celá brigáda přesunuta koncem května do Prahy.

Ve všech osobních personálních dokumentech, zpracovaných v následujících třech letech po květnu 1945 a uložených dodnes v Ústředním vojenském archivu je hodnocení, že se vždy choval „statečně, národně a státně spolehlivě“. Zdeněk Rohlena zvažoval možnost dokončit svá započatá studia medicíny, nakonec ale rozhodlo jeho sepětí s válečnými prožitky, zájem o novou vojenskou techniku i o předávání svých zkušeností nově se utvářející a konsolidující čs. armádě. Zůstal v armádě jako voják z povolání, je velitelem samostatné jednotky na demarkační čáře, později velitelem tankového praporu v Olomouci a velitelem poddůstojnické školy ve Šternberku. Jeho zkušenosti i charakterové vlastnosti předurčují další vojenskou kariéru.

Ožení se, má během několika let tři syny a je převelen na Ministerstvo národní obrany, do štábu tankových vojsk.

Válka prokázala význam tanků v soudobém boji, a tak jeho bohaté zkušenosti z bojů v severní Africe i od Dunkerque jsou pro poválečnou organizaci a přípravu armády velmi přínosné. Na ministerstvu se jeho osud opět spojuje s dávným přítelem a spolubojovníkem Františkem Skokanem. Ten je v té době již podplukovníkem a má na starosti řízení spojovacího vojska. Váže je k sobě s Rohlenou přátelství, které ne-

Opis.

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY
 --- Kancelář čs. legii
 Č.j. 9560/6542 6.odděl. 1947.

Praha, dne 29. dubna 1947.

Příloha k č.j.

P O T V R Z E N Í .

Potvrzuji, že Skpt. tank. R O H L E N A Zdeněk matrič. (kmen.) čís. R-20
 narozen dne 2.9.1913 v obci Praha okres Praha
 příslušný do obce Praha okres Praha
 poslední bydliště Praha XII, Francouzská 4 konal činnou voj. službu
 v čs. zahranič. vojsku od 29.6.1940 do 18.5.1945
 ve spojenecké armádě od do
 mimořádnou činnou voj. službu od do
 od do jako mužstvo
 od do jako rotmistr
 od 29.6.1940 do 18.5.1945 jako důstojník
 během své služby choval se národně a státně s p o l e h l i v ě .
 Opustil ČSR. dne 15.5.1940.

Toto potvrzení si dobře uschovejte,
 v případě stráty se nenahrazuje.
 K žádostem přikládáte jen ověřený opis.

Za ministra:
 Přednost Kleg/6.odděl:
 Podpis nečíslovaný

Kulaté razítko:
 MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY
 KANCELÁŘ ČS. LEGII.

Tiskárna MNO Praha -- 47-650

Tento opis souhlasí doslovně s prvopisem o 1/4 aronu.

V Praze 28. XI. 1947.

Z rozkazu
 J. Kalenta

Potvrzení spolehlivosti

bylo upevněné někde u piva, ale během velmi nebezpečné zpravodajské mise, při působení daleko od domova v Jeruzalémě. Brzy se skutečně ukáže, jak osudové to opětné setkání bylo.

V říjnu 1947 je vyslán Zdeněk Rohlena ke studiu Vysoké válečné školy. Jeho hodnocení vyznívá vždy ve slovech – vynikající důstojník. Je rok 1948 a nastává období „hledání vnitřních nepřátel“.

V ODKAZU OTCE, autor Vladimír Zdeněk st.

Na scénu vstupuje Bedřich Reicin

Na pozadí dalšího životního osudu Zdeňka Rohleny má důležitou roli osobnost Bedřicha Reicina. Pojďme si tuto osobnost hned v úvodu připomenout. Bedřich Reicin byl československý voják, jehož kariéra je nevídaná.

Rok	Hodnost	Funkce
v roce 1941	----	internován v táboře Oranki získán NKVD ke spolupráci
únor 1942	vojín	jako branec vstupuje do čs. pluku v Buzuluku
březen 1943	rotný	osvětový pracovník pluku,
květen 1943	podporučík	zástupce osvětového důstojníka brigády
duben 1945	štábní kapitán	náčelník Hlavní správy OBZ (Obranného zpravodajství)
květen 1945	major	dtto
srpen 1945	podplukovník	dtto
duben 1946	plukovník	přednosta 5. oddělení Hlavní správy (zpravodajství)
říjen 1948	brigádní generál	náměstkem ministra obrany pro kádrové záležitosti
říjen 1950 (?)	divizní generál	dtto

Nebyla to kariéra náhodná. Byla založena na nezákonných metodách při ovládnutí armádních struktur. Jako velitel založil Reicin těžiště práce OBZ na provokacích a na vykonstruovaných soudních procesech s nekomunistickými nebo protikomunistickými vojáky československé armády. Osobně dával rozkazy k fyzickému a psychickému týrání obviněných. Jako náměstek ministra obrany si vybudoval prakticky neomezenou moc; struktura OBZ na všech úrovních se vytvářela na jeho přímý rozkaz, shromažďoval řadu kompromitujících materiálů (ať již pravdivých či na jeho pokyn „vyrobených“). Byl spolutvůrce čistek elity armády, např. justiční vraždy generála Heliadora Píky a vykonstruovaných procesů s generály Karlem Janouškem a Karlem Kutlvašrem.

Do tohoto soukolí se jako „západní voják“ dostává i Zdeněk Rohlena. Předchází tomu ale smutná epizoda jeho přítele Františka Skokana. Ten je v říjnu 1948 zatčen, později ve vykonstruovaném procesu neoprávněně obviněn z velezrady a špionáže. Vyšetřovatelé se zaměřili i na nejbližší přátele pplk. Skokana, a tak ruka Reicina dopadla i na Zdeňka Rohlena. Dne 10. ledna 1949 je zatčen. Na soudu je obviněn, že ve svém bytě umožnil návštěvu Skokana a dalšího pracovníka ministerstva plk. JUDr. Hojtaše k předání špionážních zpráv. Paradoxní je, že Skokan i Hojtaš měli na ministerstvu kanceláře na jedné chodbě vedle sebe a nepotřebovali k uvedeným skutkům návštěvu v dalším bytě. Jednalo se o setkání dlouholetých přátel a vše postrádalo logiku. Přesto je pplk. František Skokan odsouzen k trestu smrti a 7.10.1950 na Pankráci popraven. Plukovník Hojtaš je odsouzen na pětadvacet let a podplukovník Rohlena na šestnáct let vězení.

(Poznámka – Bedřich Reicin byl v roce 1952 popraven jako jeden z členů tzv. protistátního spikleneckého centra Rudolfa Slánského. František Skokan byl v plném rozsahu rehabilitován, v roce 1990 povýšen in memoriam na generála a Václavem Havlem vyznamenán medailí Za hrdinství.)

Prjmení, Jméno **ROHLENA Zdeněk** OR. Ciz. H-20

Hodnost, útvar, úřad **škpt. npor. jezd. v zál., čs. sam. obr. brig.,**

Narozen **2/9 1913 Praha** příslušný

Druh vyznamení	Třída - Stupeň	Čís. matriky	Čís. spisu	O V	Datum	Poznámka
1						
2	Odsouzen st. soudem v Praze z 8/7 1950 na 16 r.					
3	čj. 85523/50 - X/4					
4	Čs. vál. kříž 1939	3.699	5251/45	3/45	20.6.45	/19
5						
6						
7	Medaile za zásluhy II.	782		SDVN-10/45		Londýn
8						
9	Voj. pam. medaile VB-SV	3443				Londýn

Zápis o odsouzení v kádrových materiálech Zdeňka Rohleny.

Náhrobní deska Františka Skokana v Ďáblicích.

V ODKAZU OTCE, autor Vladimír Zdeněk st.

Strasti vězení

Při diskuzích o procesech padesátých let je často kladena otázka, proč obžalovaní přiznávali u soudu vinu, která se nám dnes, z pohodlí domova, zdá jako nesmyslná. Nebudu osobně k této otázce filosofovat, ale nechám odpověď na samotném Zdeňku Rohlenovi, který o podmínkách, zejména ve vazební věznici, hovoří v uvedeném článku novinaře Toningera z roku 1968.

„Proč jsem podepsal administrativní protokol? Vyšetřovací orgány mě prostě donutily. Nevím, bylo to čtrnáct dní, nebo tři týdny, nikdy mě nenechaly spát. Když jsem šel k výslechu, měl jsem halucinace, zdálo se mi, že mám na hlavě přilbu a na zádech plnou polní. První noc ve vazbě jsem si nesměl ani sednout, pořád jsem musel běhat, nad hlavou celou noc silnou žárovku. Ještě, než byla vůbec vypracována obžaloba, byl mojí

rodině odebrán v Praze byt. První můj vyšetřovatel mi po několika dnech sám řekl, že můj případ předá někomu jinému, že na to nemá žaludek. Nejhorší byl hlavní vyšetřovatel Bohata. Ten mi vyhrožoval likvidací celé rodiny. To se nedalo vydržet. Představte si, dali mi třeba na nohy těžké řetězy, spojené řetězem. Na ruce pouta a ty přivázali k řetězům na nohách. Před tím jsem musel vynést zařízení z cely. Pak se u mě střídali strážní a pendrekem mě honili po cele, v té pozici, jak jsem byl spoután. Trvalo to od večera do druhého dne do poledne, bez přestávky. Věřil jsem, že u soudu to bude jiné. Ale Bohata mě upozornil, že jestli něco u soudu řeknu jiného, tak se zase vrátím a bude to všechno horší. Přesto jsem se pokusil hájit. Bylo to ale zbytečné. Bohata mimo jiné také řekl, že moje činnost je taková, že mohu

dostat půl roku nebo nic, nebo také dvacet let. To prý už záleží na něm, takovou že má moc. Nakonec když jsem pořád odmítal podepsat, že mi ukáže, jaká dovede být svině...“

Vykonstruované procesy té doby probíhaly podle jednotného scénáře. Psychicky zlomení obžalovaní přednesli vynucené fráze (mimochodem, podívejte se na dnešní scény z předávání rukojmích v Gaze), obhajoba nebyla nezávislá, pouze nabádala k přiznání, aby vše nedopadlo pro obžalované ještě hůře, žalobci při odůvodňování skutků nezdravě emocionální a patetičtí. Obžalované tupili a uráželi. Rozsudek pro Zdeňka Rohlena zněl – 16 let vězení!

Z vazební věznice pro něho následoval přesun do vězení v Opavě.

Vězení Opava

Toto zařízení představuje pro mnoho odsouzených vojáků určitou životní etapu, proto několik řádků k její historii a souvislostem. Věznice vznikla v roce 1888 pro celou slezskou oblast c.k. monarchie. V letech 1945-1952 se stala důležitým centrem vojenského vězeňství. V roce 1949 se stala jedinou vojenskou trestnicí v tehdejší ČSR. V trestnici byly internovány a trest vykonávaly výhradně osoby, spadající pod vojenskou jurisdikci.

Dne 4.10.1950 byli do opavské vojenské trestnice převezeni z trestnice v Plzni – Borech velkým transportem důstojnická a generálská esa naší armády, kteří se provinili tím, že bojovali na nesprávné straně – legionáři, západní letci, parašutisté, odbojáři, účastníci osvobozovacích bojů, velitelé z východní a západní armády a další. V tomto a následujícím transportu bylo do Opavy eskortováno na 150 vojenských osobností k výkonu trestu. Trestní sazby v rozsudcích byly v rozmezí 3,5 roku až 27 let, někteří měli trest i 35 let odnětí svobody či trest doživotí, většinou ve spojení se ztrátou čestných práv občana, ztrátou všech vyznamenání a hodností, mnohdy i konfiskací majetku. Bylo zde internováno sedm diviz-

ních či brigádních generálů (např. gen. Pešek, Janoušek, Nosál, Mrázek, Kutlvašr), množství plukovníků a nižších důstojníků. Nejčastěji byli odsouzeni za zločiny vojenské zrahy, vojenských úkladů, zběhnutí, velezrady, vyzvědačství, zneužití moci aj.

V počátcích umístění probíhal pobyt vězňů „relativně slušně“, v intencích prvorepublikového vězeňství. Sám Zdeněk Rohlena k tomu říká: „Nikdy nezapomenu na slušné jednání velitele trestnice kapitána Malého, který se ze všech sil snažil zpříjemnit „politickým“ život.“ To ale mělo brzy skončit. V květnu 1952 byla vojenská trestnice zrušena, přišel rozkaz vše sbalit, a následoval převoz do Leopoldova.

Vězení Leopoldov

Věznice Leopoldov je nejstarší věznice na Slovensku. Nachází se ve městě Leopoldov v prostorách bývalé pevnosti, přestavěné v roce 1855 na vězení. Proslula po únoru 1948, kdy v ní režim věznil i politické vězně, z nichž zde řada v důsledku nelidského zacházení zemřela. Zdeněk Rohlena na pobyt v Leopoldově vzpomíná: „...okamžitě po příjezdu v den transportu přišel do cely štábní kapitán Karafiát a řekl, že jsme se měli v Opavě moc dobře a že nám teprve ukáže, co to je kriminál. A ukázal. Celý den jsem musel drhnout záchodovou mísu a Karafiát rozdělával trestní dávky. To znamenalo poloviční přiděl stravy. Ráno slabý krajíček chleba se zrzavou vodou, v poledne sedm lžic polévky (vždycky jsem je počítal a nikdy jich nebylo víc) a dvě brambory s trochou omáčky. Večer stejně. Lékaři, kteří byli rovněž věznění vy počítali, že jsme v té době přijímali 600 kalorií denně a vydávali při těžké šestnáctihodinové práci 8000 a někdy i více. Za tři a půl měsíce jsem ztratil na váze čtyřicet kilo! Já sám jsem byl v cele, kde na zimu zavřeli topení a vyrazili okna. Celou navíc procházel vodovod, který ji ochlazoval. Oblečení? V zimě hadry, víc děr než látky. Boty? Já mám číslo 44, tak mi dozorce vybral na jednu nohu šesta-

V ODKAZU OTCE, autor Vladimír Zdeněk st.

Vězení Leopoldov

třicítka a na druhou dva a čtyřicítka! Ponožky? Neexistovaly!

A někdy se také dozorcí na náš účet dobře bavili. Vyhnali nás do deště a sněhu, sami se schovali pod střechu a nás nechali stát třeba dvě hodiny. Když se přestali bavit, zahnali nás do cel a nařídili otevřít okna. Půl roku jsem se vůbec nemyl. Měl jsem na sobě krunýř ze špíny. Po půl roce jsem prvně viděl vodu, ale ve sprše ji pustili tak vřelou, že nebylo vůbec možné se umýt. V Leopoldově bylo také vytvořeno obávané pracovní komando, kdy jsme museli třináct hodin denně nesmyslně kopat s krumpáčem a lopatou. Na oběd byla přestávka 5 minut.“

Po úmrtí Stalina a Gottwalda (o kterém se dozvěděli až mnohem později, protože nesměli číst žádný tisk) se podmínky začaly mírně uvolňovat. Byla zřízena tzv. Barákova komise, zabývající se justičními případy minulých let. (Rudolf Barák byl od roku 1953 minis-

trem vnitra. Počátkem šedesátých let 20. století odstraněn z politických funkcí a uvězněn na 15 let v důsledku mocenského boje v KSČ.) Výsledkem činnosti komise bylo zmírnění trestu nebo podmíněčné propuštění u desítek vězněných osob. Také Zdeněk Rohlena si podal žádost o obnovu procesu. Z šestnácti let mu byl trest snížen na šest let. V roce 1954 musel podepsat prohlášení, že nesmí mluvit o ničem, co se mu v uplynulých letech stalo. Bylo mu řečeno, že v opačném případě by se do vězení dostal znovu. Konečně byl zase volný.

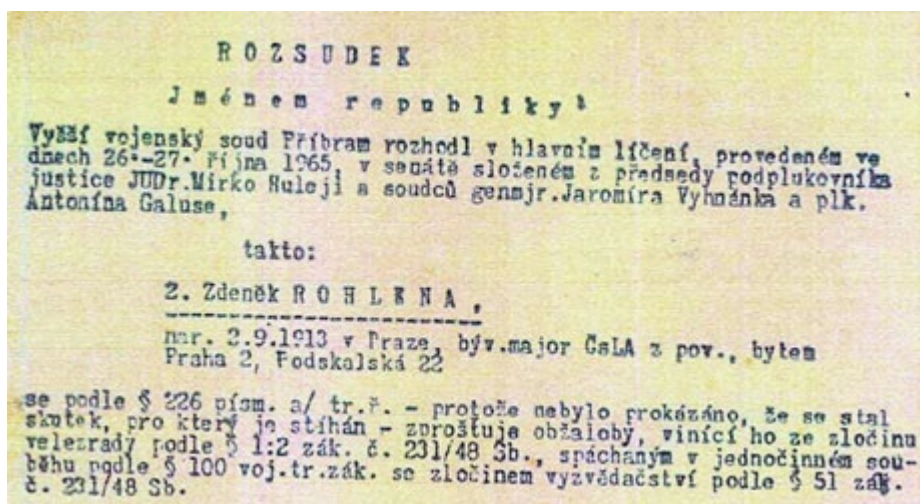
Druhý návrat domů

Od předchozího radostného návratu domů z ciziny, po skončení války, měl tentokrát návrat z vězení poněkud hořkou příchuť. Manželství se rozpadlo, zdraví podlomeno, důchod vyměřen na 190 korun. Se třemi syny bydleli u staré matky v jedné místnosti o čtrnácti čtverečných metrech. Bylo mu 41 let a ztratil možnost solidního výdělků. Hledal práci, při které by se vzhledem ke zdraví nemusel namáhat těžkou fyzickou prací, ale bez úspěchu. Protože hovořil plynule anglicky, francouzsky i německy, žádal třeba o práci v Čedoku, kde mu řekli, že jsou exponovaný podnik a nemohou takového člověka zaměstnat. Potom přišel infarkt, první, druhý, třetí.

Nejvíce ho mrzelo, že působí těžkosti i svým dětem. V článku o tom hovoří: „...třeba ten nejstarší syn. Výborně se učil, byl výborný matematik. Ale byl problém dostat se už i na dvanáctiletku. Kdekdo se bál, co tomu někde řeknou, když bude studovat syn takového provinilce. Když se dělal výběr na vysokou, ležel jsem v nemocnici s infarktem. Kluk za mnou přiběhl a říká, že ředitel ho nedoporučil. Tak jsem utekl sestřičkám

z postele, volám ředitele a žádám ho, aby už konečně nechal stranou minulost. Ředitel mi vysvětloval, že prý můj syn, když viděl, jak je zacházeno s jeho otcem tak zatrpkl. A zatrpklé mladé lidi prý on nemůže doporučit. Ti prý vůbec na vysokou školu nepatří. No, nakonec se Zdeněk jr. na vysokou dostal, protože jeho třídní profesor byl člověk jiného ražení a nějak to přece jen prosadil.“

V šedesátých letech minulého století se „politické ledy“ opět trochu pohnuly a prověření případu Zdenka Rohleny se dostalo k soudu. Rozsudkem Vyššího vojenského soudu v Příbrami ze dne 27. října 1965 je bývalý mjr. ČSLA zproštěn obžaloby, viníciho ze zločinu velezrady a vyzvědačství v plném rozsahu.

Po rehabilitaci je povýšen na podplukovníka v záloze, je mu přiznán důchod ve výši 1560,- Kčs a udělena Pamětní medaile k 20. výročí osvobození ČSR.

V ODKAZU OTCE, autor Vladimír Zdeněk st.

Závěr

Loňský rok 2024 jsme v Přepychách vyhlásili Rokem Josefa Rohleny, vynikajícího přírodovědce a botanika. Touláním po stopách minulosti se vynořila na světlo i osobnost jeho bratra Václava, inovativního učitele a publicisty. Dva kluci z naší vesnice, kteří svým vzděláváním, svou touhou po poznávání, ale také odvahou nebát se své myšlenky uskutečňovat, zanechali stopu svého života i do dnešních dnů. Jeden v dobrodružných cestách Balkánem, druhý pedagogickým intelektem v Praze. V tomto článku jsem chtěl ukázat, že z těchto hodnot a z tohoto odkazu mohla vyrůst i statečná a morální osobnost jejich potomka – Zdeňka Rohleny. I pro hodnotovou orientaci a úlohu rodiny dnešních dnů to může být téma velmi aktuální. Přesvědčivě o tom, před téměř šedesáti lety, v kontextu tehdejší doby, přemýšlel novinář Toninger, když v článku o Zdeňku Rohlenovi napsal:

Jsou osudy, které nestačí zaplnit jediný list novinářského bloku. Jsou osudy, které se nevejdou do žádného bloku, a když je člověk slyší vyprávět, má pocit, že spravedlnost je prodělaná holka a kdokoliv může za prvním rohem dostat ránu do těla a nenajde se nikdo, kdo by měl odvahu třeba jen zatlačit oči umírajícímu. Zdeněk Rohlena je člověk, který se zřejmě narodil proto, aby prošel utrpením, po kterém by desítky jiných našly střípek skla na podřezání žil. On ten střípek nehledal a už nebude hledat. V tom je jeho velikost. Zařím ji dokáže ocenit jen hrstka nejuvěrnějších přátel, čtyři synové a druhá manželka, která přišla v těžkých chvílích vysířdat tu, která selhala...

Zdeněk Rohlena uzavíral své vyprávění slovy, z nichž nevyvěrala nenávist, ale spíše varování. „Chtěl bych, aby si všichni uvědomili, že léta, o kterých jsem vyprávěl, byla neštěstím nejen pro moji osobu a pro mé nejbližší přátele, ale pro všechny. Aby se již nikdy nemohlo nic podobného opakovat. Je mě jedno, jaké svědomí mají ti, kteří mě týrali a neprávem bez zatykače zatkli. Ti pracovali na něčí rozkaz.“

Ve vzpomínkách nezapomene ani na celoživotního, popraveného kamaráda Františka Skokana. „...víte, lidé se poznají v boji, když jim jde o život. A takový byl Skokan, velký a čistý člověk. To mě skutečně bolí. Můj největší kamarád...“

Takový tedy byl Zdeněk Rohlena, jehož rodové kořeny po otci sahají i do naší obce. Hrdina od El Alameinu, od Dunkerque. Hrdina z Pankráce a Leopoldova. Sám říkal, že skutečné peklo nepoznal v bojích na severu Afriky nebo Francie, ale v Leopoldově. Zbytečně, úplně zbytečně. Jen proto, že se nenašel nikdo, kdo by dokázal včas vyvrátit falešné podezření, že se nenašel nikdo, kdo by měl v padesátých letech tolik síly, tolik odvahy a také tolik moci, aby rozpoznal, že František Skokan, Rudolf Hojtaš, Zdeněk Rohlena a další a další byli lidé oddaní své vlasti a ochotní ji dávat to nejlepší co v nich bylo.

Téměř před šedesáti lety napsal novinář M.Toninger na závěr rozhovoru se Zdeňkem Rohlenou toto memento. Ve světle dnešních dnů vystupují z hlubin historie slova, která stojí za připomenutí.

STRACH NEMÁ UŽ DNES V NAŠEM ŽIVOTĚ MÍSTO. ANI TYTO ŘÁDKY JEJ NECHTĚJÍ PŘIPOMINAT. SPÍŠE NABÁDAT, ABY SE VZPOMÍNKY NA HRŮZNÉ UDÁLOSTI USADILY V PODVĚDOMÍ KAŽDÉHO Z NÁS A STALY SE VAROVÁNÍM. PRO PŘÍŠTÍ ČASY, KTERÉ MUSÍ ZNAMENAT JISTOTU, ŽE NIC PODOBNÉHO PROSTĚ NEDOPUSTÍME. POKUD

Vladimír Zdeněk st.

80. VÝROČÍ

Satisfakce u Dunkerque

Tank Cromwell československé obrněné brigády nedaleko přístavu Dunkerque na Nový rok 1945.

Málo známou skutečností, ale o to větším zadostiučiněním pro československé vojáky bojující v zahraničí, byla kapitulace německé posádky přístavu Dunkerque 9. května 1945. Ano, jde o tentýž Dunkerque, z jehož pláží se během devíti dramatických dnů na konci května a začátkem června 1940 podařilo evakuovat přes 338 000 Britů a Francouzů.

Na konci války se zde karta obrátila a 3 400 příslušníků Československé samostatné obrněné brigády drželo v Dunkerque po sedm měsíců v obklíčení 12 000 Němců. Jejich kapitulaci v poslední den války přijal generál Alois Liška – šlo o nejpočetnější německou jednotku, která se kdy vzdala Čechoslovákům.

Vydal Obecní úřad Přepychy jako přílohu Přepýšského zpravodaje 2024/3, tel/fax: 494 628 111, e-mail: prepychy@prepychy.cz, www.prepychy.cz Náklad 700 ks, zdarma do vašich poštovních schránek, možno vyzvednout na OÚ, v obchodě potravin, v obchodě u paní Karličkové. Redakce: Vladimír Zdeněk. Grafické zpracování a sazba: Jiří Králíček. Tisk: UNIPRINT s.r.o., Rychnov nad Kněžnou